

Gwerthusiad beirniadol a nodi'r camau dysgu ac addysgu nesaf gan ganolbwyntio ar astudiaeth achos dysgwr unigol neu grŵp o ddysgwyr, ar sail achos beirniadol a arsylwyd.

1. Cyflwyniad

Mae astudiaeth achos yn cael ei ddiffinio fel astudiaeth fanwl iawn i mewn i unigolyn, grŵp o bobl, neu uned wahanol a fydd yn defnyddio amrywiaeth o ffynonellau data er mwyn dod i gasgliad cyffredinol dros sawl uned ymchwil gwahanol. Fel arfer bydd yr hyn sy'n cael ei astudio yn cael ei arsylwi o fewn ei lleoliad arferol er mwyn gwella dealltwriaeth yr ymchwilydd o'r pwnc (Heale a Twycross, 2018). Ar gyfer yr aseiniad yma, bydd yr achos beirniadol a chafodd ei harsylwi o fewn ystafell dosbarth yn cael ei ddefnyddio fel yr astudiaeth achos. Mae achosion critigol yn ddefnyddiol iawn i athrawon pan maen nhw'n adfyfrio ei ddysgu oherwydd mae'n galluogi eu datblygiad proffesiynol. Bydd hyn yn digwydd trwy roi'r cyfle i athrawon i ddysgu o'u hymarfer proffesiynol blaenorol i wybod sut i ymateb i achos critigol a chynnal dadl foesol am yr achos trwy wneud dadansoddiad cadarn amdani (Tripp, 2011). Bydd yr aseiniad yma nawr yn symud ymlaen i drafod arsylwi gan roi gwybodaeth gefndirol am yr ysgol ble digwyddodd yr arsylwi, ac yna bydd yr aseiniad yn mynd ymlaen i'r fethodoleg, y pedwar pwrpas, adolygiad llenyddiaeth, adfyfrio/gwerthuso a'r camau nesaf ac yn gorffen efo'r casgliad.

2. Arsylwi

Bydd yr adran yma o'r aseiniad yn cynnwys gwybodaeth gefndirol a data am yr ysgol a hefyd y dosbarth a arsylwyd.

Cafodd yr arsylwi ei wneud yn Ysgol sydd wedi ei lleoli yng nghanol dref yn Ne Ddwyrain Cymru. Yn yr aseiniad yma bydd yr Ysgol yn cael ei gyfeirio at fel 'Ysgol X'. Mae'r ysgol yn Ysgol Gynradd eithaf mawr efo tua 443 o ddisgyblion 3-11 oed (ESTYN, 2016). Mae'r mwyafrif o ddisgyblion yn dod o gartrefi ble nad yw Gymraeg yn cael ei siarad yn y tŷ, efo ddim ond 2% o'r holl gartrefi yn siarad Cymraeg cartref. Allan o'r holl ysgol, mae 13.4% o ddisgyblion yn gallu derbyn prydau ysgol am ddim, sydd yn is na chyfartaledd Cymru (Estyn, 2016). Hefyd, yn yr ysgol mae 15.8% o ddisgyblion efo anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Mae'r ysgol wedi ei chategoreiddio fel Ysgol Werdd (My local school, 2019).

Digwyddodd yr arsylwi yn nosbarth blwyddyn 1 felly efo blant o oedran 5 i 6. Mae'r dosbarth yn ddosbarth mawr sydd â 29 o ddisgyblion ac yn cynnwys un disgybl gydag anghenion dysgu ychwanegol. Mae disgyblion yn y dosbarth wedi cael eu rhannu i 5 grŵp o alluoedd gwahanol. Roedd y grŵp cafodd ei ddewis fel grŵp ffocws yr arsylwi yn grŵp gallu canol y dosbarth. Roedd y grŵp yma yn cynnwys 5 o ddisgyblion, sef un bachgen a pedair merch (gweler atodiad 3). Bydd y grŵp a chafodd ei arsylwi yn cael ei gyfeirio at fel 'grŵp C'.

3. Methodoleg

Fe ddywedodd Tripp (2012) bod achosion critigol yn cael eu creu o ganlyniad i'r ffordd mae unigolyn yn edrych ac yn gwerthuso digwyddiad. Mae'r mwyafrif o achosion critigol yn ddigwyddiadau cyffredin, sy'n gallu digwydd o ddydd i ddydd o fewn y dosbarth. Gall y digwyddiadau yma fod yn arwyddol o strwythur arferol y dosbarth. Bydd yr arsyllwr yn penderfynu os ydynt yn credu bod achos yn un critigol trwy benderfynu os yw'n arwyddocaol o unrhyw strwythurau cudd a gall fod ar gwaith yn y dosbarth. Mantis o ddefnyddio achosion critigol yw eu bod yn rhoi'r cyfle i adlewyrchu ar pam mae'r digwyddiad yn digwydd a gwneud newidiadau i atal yr achos rhag digwydd eto (Rademacher, Simpson a Marcdante, 2010). Mae achosion critigol yn rhoi data cynradd ar sut mae'r grŵp yn ymddwyn yn yr amgylchedd. Bydd achos critigol yn cynnig ffocws i'r ymchwili ac elfennau eraill ar gyfer ymchwili bellach (Lipu, Williamson a Lloyd, 2007). Fe all achosion critigol amlygu unrhyw ardaloedd ymchwili sydd angen mwy o ffocws a helpu'r ymchwilydd gael gwell dealltwriaeth o'r testun byddent yn ymchwilio i mewn i (DeMarrais a Lapan, 2004). Mae yna anfanteision o ddefnyddio achosion critigol. Un anfanteis yw ei fod yn bosib cwestiynu dilysrwydd yr ymchwili oherwydd mae'r data yn dibynnu yr ymchwilydd am beth sy'n cyfri fel achos critigol (Lipu, Williamson a Lloyd, 2007).

Un fath o arsylwi yw arsylwi cyfranogwyr. Yma bydd yr arsyllwr yn cymryd rhan yn yr hyn y maent yn arsylwi arno. Mae'r arsyllwr yn cael y cyfle i weld ac yn gofyn cwestiynau, gwrando a deall beth mae'r bobl neu grŵp yn gwneud. Weithiau bydd yr ymchwilydd yn dewis y dull yma oherwydd maen nhw'n gyfarwydd efo'r amgylchedd. Fel arfer bydd arsylwi cyfranwyr yn digwydd dros ychydig o amser felly bydd yr arsyllwr yn cael y cyfle i weld unrhyw newidiadau (Bell a Waters, 2018). Un anfanteis efo ddull arsylwi cyfranogwyr yw gall y canlyniadau fod yn rhagfarnllyd oherwydd gall yr arsyllwr dod yn rhan o'r grŵp a gall rhai ymddygiadau cael ei anwybyddu (Bell a Waters, 2018).

Y dechneg arsylwi a chafodd ei ddefnyddio i ddod o hyd i achos beirniadol ar gyfer yr aseiniad yma oedd cofnodion ysgrifenedig. Cafodd ffurflenni nodiadau arsylwi maes a ffurflenni

beirniad wedi adfyfrio (BWA) eu defnyddio fel y cofnodion ysgrifenedig pan ddigwyddodd yr arsylwi o fewn y gwersi. Mae'r ffurflenni efo'r nodiadau a chafodd ei wneud i'w weld yn yr atodiadau yn cael ei chynnwys yn yr atodiadau (gweler atodiad 1 i 8). Mae'r dechneg arsylwi yma yn gallu esbonio manylion yr achos critigol a rhoi barn yr arsyllwr am beth achosodd yr achos critigol (Denscombe, 2014). O ganlyniad i'r ffaith gall yr arsyllwr rhoi ei farn am pam digwyddodd yr achos critigol, mae'n bosib gall y cofnodion ysgrifenedig dehongli'r digwyddiad yn anghywir. (Palaiolgou, 2008). Er hyn, mae yna fanteision o ddefnyddio'r dechneg yma. Wrth wneud cofnodion ysgrifenedig nad yw'r arsyllwr yn ymyrryd yn beth mae'r plant yn wneud ac felly gall yr arsyllwr nodi popeth sy'n digwydd, fel symudiadau a sgysiau (Palaiolgou, 2008). Er hynny, oherwydd roedd y plant yn gwybod roeddent nhw'n cael ei arsylwi i raddau, roedd fach o ymyrraeth y weledol gan roeddent yn gofyn cwestiynau a siarad efo'r arsyllwr.

4. Pedwar pwrpas

Cafodd yr achos critigol sy'n cael ei chynnwys yn yr aseiniad yma ei ddarganfod yn yr ail wers o arsylwi dosbarth Blwyddyn 1. Mae'r nodiadau maes a'r BWA a chafodd ei wneud wrth arsylwi wedi ei chynnwys yn yr atodiadau (gweler atodiad 3 a 4). Yn y wers yma cafodd tasgau ei osod ar gyfer pob un o'r 5 grŵp. Tasg y grŵp a chafodd ei harsylwi, sef 'grŵp C', oedd defnyddio geiriadur lluniau i ffeindio unrhyw eiriau a oedd yn dechrau efo B neu D (gweler atodiad 3). Roedd 'grŵp C' yn gwneud tasg annibynnol, felly nad oedd yr athrawes na'r cynorthwydd yn ei helpu. Pan gafodd yr arsylwi ei wneud, roedd rhaid i ddwy o'r merched yn y grŵp rhannu un geiriadur. Bydd y merched yma yn cael eu cyfeirio at fel 'merch X' a 'merch Y'. Ar ddechrau'r dasg roedd y merched yn hapus i rannu'r geiriadur efo'i gilydd, ond wrth i'r wers mynd ymlaen ddechreuon nhw ddadlau drosto (gweler atodiad 3). Dechreuodd y ddadlau oherwydd roedd 'merch X' eisiau edrych yn ofalus ar bob tudalen i sicrhau ei fod hi'n dod o hyd i bob gair posib, ond roedd 'merch Y' yn ddweud naill ai roedd hi wedi ysgrifennu'r gair yn barod neu nad oedd unrhyw eiriau defnyddiol ar y dudalen. Ni orffennodd naill ferch y dasg o ganlyniad i'w ymagweddau gwahanol tuag at y gwaith a gan nad oeddent yn cydweithio erbyn diwedd y wers.

Mae'r achos critigol yma yn cysylltu efo rhai o Bedwar Pwrpas Donaldson. Un pwrpas mae'r achos critigol yn cysylltu efo yw 'dysgwyr uchelgeisiol, galluog' (Llywodraeth Cymru, 2015). Fe welwn hyn oherwydd roedd 'merch X' yn gosod safonau uchel i'w hunan gan roedd hi eisiau ddarganfod pob ateb posib. Ar y llaw arall, nad oedd 'merch Y' yn gosod safonau uchel oherwydd nid oedd hi yn fodlon treulio amser yn edrych am eiriau defnyddiol er mwyn cwblhau'r dasg. Roedd 'merch X' yn chwilio'n ofalus ar bob tudalen i ddod o hyd i'r atebion,

felly roedd hi'n bod yn ddisgybl chwilfrydig sy'n hoffi datrys problemau. Dwedodd Kelley (2018) bod cael y cyfle i wynebu problemau ac yna ei ddatrys yn rhan allweddol o ddatblygiad plant ifanc, a dylai plant datblygu cymhelliant i eisiau datrys problemau. Ond, roedd 'merch Y' yn creu esgusodion am beidio gwneud y gwaith, felly doedd hi ddim yn fodlon bod yn ddisgybl ymholgar na yn cael y cymhelliant i ddatrys y broblem o fethu ffeindio geiriau perthnasol yn gyflym. Yn yr achos yma roedd 'merch X' yn cydymffurfio efo bod yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog, ond ar y llaw arall mae'n ymddangos fel nad oedd 'merch Y' yn fodlon gweithio tuag at unrhyw un o'r is-bwyntiau o'r diben yma. Pwrpas arall gall yr achos critigol cysylltu efo yw unigolion iach, hyderus (Llywodraeth Cymru, 2015). Dangosodd y ddwy ferch roedd ganddynt y sgiliau i fod yn annibynnol. Cafodd hyn ei enghreifftio pan lwyddodd y merched wneud y gwaith heb ofyn am gymorth o'r athrawes na'r cynorthwyydd ar ddechrau'r dasg, ond erbyn y diwedd roeddent weithiau gorfod cwestiynu os oeddent yn defnyddio'r geiriau cywir. Hefyd mae'n bosib gweld yn ystod yr achos critigol yma methodd y merched i gael perthynas cadarnhaol erbyn diwedd yr arsylwi. Fe welwn hyn pan roedd 'merch Y' yn ceisio troi'r tudalen pan roedd 'merch X' yn edrych arno i wneud y gwaith. Mae hyn yn mynd yn cyd-fynd efo gwaith Bradbury (2019), sy'n dweud mai'n bosib bod grwpio yn y dosbarth yn gallu cael effaith negyddol ar y ffordd maen nhw'n gwneud gwaith. Hefyd, roedd e'n amlwg yn ystod y dasg nad oedd ganddynt berthynas cadarnhaol oherwydd roedd agwedd 'merch Y' tuag at y gwaith yn atal 'merch X' rhag cwblhau'r dasg, felly dechreuodd 'merch Y' dod yn rhwystredig. Fe welwn ychydig o enghreifftiau cymysg efo'r diben yma gan roedd gan y ddwy ferch ymagwedd bositif i rai o'r is-bwyntiau. Ond, roedd 'merch Y' yn dangos mwy o agweddau negyddol tuag at y diben oherwydd roedd hi'n amharu ar allu 'merch X' i wneud ei gwaith ac felly nad oeddent yn gallu cael perthynas cadarnhaol.

5. Adolygiad llenyddiaeth

Mae'r achos critigol wedi rhoi'r cyfle i ymchwilio i mewn i nifer o feysydd gwahanol a all helpu cael gwell dealltwriaeth o'r achos. Y meysydd ymchwil bydd yr adolygiad llenyddiaeth hwn yn ymchwilio iddynt fydd: sut mae plant yn rhannu, cymhelliant plant yn yr ysgol a hefyd sut mae plant yn cael eu grwpio o fewn y dosbarth.

Sut mae plant yn rhannu?

Darganfuodd ymchwil Ongley a Malti (2014) bod plant yn rhannu llai pan maen nhw'n 4 mlwydd oed na pan maen nhw'n 8 mlwydd oed, gan fod plant 4 mlwydd oed yn aml yn dewis i beidio rhannu efo pobl. Cafodd hyn ei atgyfnerthi gan Yu, Zhu a Leslie (2016) a Paulus (2016)

pan ddwedon nhw bydd rhannu gwirfoddol rhwng plant 3 neu 4 mlwydd oed yn annhebygol a mae plant 9 mlwydd oed yn fwy bodlon i rannu oherwydd maen nhw'n fwy cyfarwydd efo beth sy'n deg. Cytunodd Posid, Fazio a Cordes (2015) hefyd bod bodlonrwydd plant i rannu yn cynyddu o 3 mlwydd oed i 6 mlwydd oed. Nodwyd Malti et al (2015) bydd plant 4 mlwydd oed yn rhannu hanner y swm y bydd plant 8 mlwydd oed yn rhannu, tra bydd plant 8 mlwydd oed yn rhannu'n gyfartal efo pobl. Er bod y llenyddiaeth uchod yn cytuno bod plant yn rhannu mwy pan maen nhw'n henach, nad oes yna benderfyniad cadarn bod oed penodol ble mae plant yn dechrau rhannu.

Mae'r llenyddiaeth hefyd yn ddweud bod yna ffactorau bydd plant yn ystyried wrth benderfynu os byddent yn rhannu efo unrhyw un. Mae Paulus (2016) a Nilsen a Valcke (2018) yn nodi bod plant yn fwy bodlon i rannu efo person maen nhw'n gyfarwydd efo, fel aelod o'i ddosbarth, na fyddent efo dieithryn. Fe ddywedodd Yu, Zhu a Leslie (2016) rhywbeth tebyg pan ddarganfyddon nhw bod ffafriaeth mewn grŵp yn weledol iawn efo plant, felly byddent yn ddewis i rannu efo'i ffrindiau sydd yn yr un grŵp a nhw yn lle dewis person sydd ddim yn aelod o'i grŵp. Darganfuodd gwaith Kanngiesser a Warneken (2012) bydd plant yn ystyried haeddiant pan mae'n nhw'n dewis pwy i rhannu gyda. Felly, er bod yr llenyddiaeth yn cytuno bod plant yn ystyried ffactorau wrth rhannu, nid yw'r llenyddiaeth yn cytuno a'r pa ffactor bydd plant yn ystyried wrth penderfynnu i rhannu efo pobl.

Cymhelliant plant yn yr ysgol.

Roedd gwaith Master a Walton (2012) yn nodi bod plant yn cael mwy o gymhelliant pan maen nhw mewn grŵp ble mae pawb yn llawn cymhelliant, a gall hyn arwain at y plant yn trio eu gorau wrth wneud tasgau heriol. Yn yr un modd, dwedodd Kindermann (1993) bod plant yn dewis cyfoedion sydd efo cymhelliant tebyg iddyn nhw. Darganfuodd gwaith Kutnick a Kingyon (2005) bod cymhelliant o fewn grŵp o ffrindiau benywaidd yn uchel tra bod cymhelliant o fewn grŵp o ffrindiau gwrywaidd yn isel. Er hynny, mae cymhelliant rhwng grŵp sy'n cynnwys cymysgedd o ffrindiau benywaidd a gwrywaidd yn ganolog. Yn wahanol, nododd gwaith Ricard a Pelletier (2016), er mae'r ffrindiau mae plant yn cael yn yr ysgol yn effeithio cymhelliant plant i drio ei gorau i raddau, mae ei rhieni a'i athrawon yn eu cymell yn fwy. Felly, mae'r llenyddiaeth yn cytuno i raddau bod plant yn dewis ei ffrindiau o ran eu cymhelliant ac fe all hyn cael effaith ar sut maen nhw'n perfformio yn yr ysgol.

Mae cymhelliant mewnol; sef gwneud gwaith oherwydd byddent yn cael teimlad o foddhad o'i wneud, fel y nodwyd yn waith Harlen a Qualter (2014) yn cael llawer o effaith ar eisiau plant i

wneud gwaith a felly y graddau maent yn cael. Darganfuodd ymchwil Weidinger, Steinmayr a Spinath (2017) bod cymhelliant mewnol yn cael effaith positif yn blant ifanc pan maen nhw'n gwneud gwaith yn yr ysgol, ond mae ei effaith yn mynd yn lleihau wrth i blant heneiddio wrth symud trwy'r ysgol. Roedd ymchwil Troyer et al (2018) hefyd wedi nodi bod cymhelliant mewnol plant yn gostwng ar ôl iddynt gyrraedd blwyddyn 5. Nodwyd ymchwil Corpus, McClintic-Gilbert a Hayenga (2009) bod cymhelliant mewnol plant yn lleihau wrth iddynt heneiddio, sy'n debyg i ddarganfyddiadau llenyddiaeth arall, ond roeddent hefyd wedi nodi bod cymhelliant mewnol yn lleihau rhwng dechrau a diwedd y flwyddyn ysgol. Roedd gwaith Guay et al (2010) wedi darganfod bod plant sy'n gwneud gwaith o ganlyniad i gymhelliant mewnol yn tueddu i gael graddau uwch yn ei waith. Felly, mae'r llenyddiaeth yn tueddu i gytuno bod cymhelliant mewnol yn dechrau bod yn llai effeithiol wrth i blant symud trwy'r ysgol. Er hynny, ddim ond un ddarn o llenyddiaeth sy'n nodi bod cymhelliant mewnol yn newid o fewn blwyddyn ysgol.

Mae Harlen a Qualter (2014) yn diffinio cymhelliant allanol fel adeg pryd mae rhywun yn gwneud gwaith oherwydd bydd boddhad yn dod o rywbeth sydd ddim yn gysylltiedig efo'r gwaith. Mae cymhelliant allanol hefyd yn cael llai o effaith ar eisiau plant i wneud gwaith wrth iddynt heneiddio, fel darganfod Corpus, McClintic-Gilbert a Hayenga (2009). Cytunodd Lemos a Veríssimo (2014) efo hyn pan roedd canlyniadau eu hymchwil yn ddweud roedd effeithiolrwydd cymhelliant allanol yn lleihau wrth i blant symud trwy ysgol oherwydd mae plant yn dod yn fwy annibynnol yn lle dibynnu ar yr athro neu athrawes i rhoi cymhelliant iddynt. Mae gwaith Corpus a Wormington (2014) yn cytuno efo'r llenyddiaeth flaenorol oherwydd ddarganfuon nhw bod cymhelliant allanol a llwyddiant plant yn yr ysgol yn dechrau cael perthynas negyddol wrth i blant heneiddio gan fod plant yn poeni llai am foddhâi athrawon trwy wneud gwaith. Felly, mae'r llenyddiaeth yn cytuno bod effeithiolrwydd cymhelliant allanol yn llai effeithiol wrth i blant heneiddio oherwydd mae perthynas plant efo oedolion yn newid.

Sut mae plant yn cael eu grwpio o fewn y dosbarth?

Mae rhai darnau o lenyddiaeth yn ddweud bod grwpio yn yr ysgol yn gallu cael effeithiau cadarn ar sut mae plant yn perfformio yn yr ysgol. Mae sut mae plant yn cael ei grwpio o fewn y dosbarth yn gallu effeithio eu deallusrwydd o'r gwaith mae'n rhaid iddyn nhw wneud, fel sy'n cael ei nodi yn waith Marin-Restrepo et al (2015). Yn debyg, darganfuodd ymchwil Hong et al (2012) bod grwpio plant ifanc yn ôl gallu yn cael effaith positif ar eu datblygiad gwybyddol a'i sgiliau darllen, a fydd yn helpu nhw i gael marciau gwell yn eu gwaith trwy gydol ysgol. Nododd Condrón (2008) gall grwpio yn ôl gallu bod yn fantais i blant sydd yn y grwpiau uchaf,

oherwydd mae'n bosib byddent yn dysgu'n cyflymach na fyddent trwy gael eu dysgu fel dosbarth cyfan. Felly, er bod y llenyddiaeth uchod yn cytuno bod grwpio plant yn y dosbarth yn fantais i'r plant, mae'r llenyddiaeth yn nodi ffurfiau wahanol bydd grwpio o fudd i blant.

Ar y llaw arall, mae llawer o'r llenyddiaeth yn nodi bod grwpio o fewn y dosbarth yn gallu cael effeithiau negyddol ar blant. Mae ymchwil Bradbury (2019) yn ddweud fe all grwpio plant o fewn y dosbarth cael effaith negyddol ar sut maen nhw'n perfformio yn ysgol. Hefyd darganfuodd yr ymchwil bod rhai athrawon yn meddwl bod grwpio yn ôl gallu yn effeithio lles plant os maent yn sylweddoli maen nhw yn grŵp gallu isel. Nododd ymchwil Ireson a Hallam (2001) nad yw grwpio yn ôl gallu yn effeithiol iawn i godi llwyddiant plant yn yr ysgol. Hefyd, nododd yr ymchwil bod plant sydd yn ysgolion efo llawer o grwpio yn ôl allu yn cael teimladau negyddol tuag at ysgol a hunan-barch isel iawn os maent yn y grwpiau isaf. Yn yr un modd, mae gwaith Condron (2008) yn ddweud bod grwpio plant yn ôl gallu yn bod yn anfantais i blant yn grwpiau is ac yn gallu achosi dysgu arafach na fyddent os byddent yn cael eu dysgu fel dosbarth cyfan. Felly, mae'r llenyddiaeth yn cytuno bod grwpio plant yn ôl gallu yn gallu effeithio ar iechyd meddwl a lles y plant, ac felly yn gallu gwaethygu sut maen nhw'n perfformio yn yr ysgol.

Felly, yn gyffredinol nad yw'r llenyddiaeth yn hollol gytûn am ba effaith mae grwpio plant o fewn y dosbarth yn cael.

6. Adfyfrio/gwerthuso a'r camau nesaf

Ar ôl ymchwilio yn ddyfnach i mewn i fy achos critigol, mae'n nawr yn bosib i'w adfyfrio a'i werthuso. Trwy adfyfrio a gwerthuso'r achos critigol mae'n bosib meddwl am beth fydd y camau nesaf wrth wneud yr un fath o dasg eto.

Wrth adfyfrio'r achos critigol rwy'n teimlo fel nad oedd ferched X a Y yn gweithio i'r un safon a fydden nhw fel arfer oherwydd wrth i'r dasg mynd ymlaen efallai roedden nhw'n gwybod roeddwn i'n gwyllo nhw'n gweithio. Rydw i'n credu hyn oherwydd ar ddechrau'r dasg roedd y ddwy ferch yn gwneud y gwaith ar ben ei hun, ond wrth i'r wers parhau roedd eu hagwedd tuag at y dasg wedi newid ac wedyn dechreuon nhw ofyn am help. Ar yr adeg yma dechreuodd y problemau rhannu dod yn amlwg. Un cam nesaf gall cael ei ddefnyddio yma yw i beidio sefyll mor agos atyn nhw pan rwy'n arsylwi (gweler atodiad 4). Trwy beidio sefyll wrth ymyl ei fwrdd pan maen nhw'n gwneud gwaith byddent yn gweithio'n fwy annibynnol gan fyddwn i'n

bellach i ffwrdd ohonynt, felly bydd e'n anoddach iddyn nhw ofyn cwestiynau ac am help trwy'r amser.

Hefyd wrth adfyfrio'r achos critigol, roedd agwedd y merched at rannu wedi newid tuag at ddiwedd y wers a dyna pam dechreuo'n nhw ymladd dros y geiriadur. Mae'n bosib roedd agwedd y merched wedi newid, yn enwedig 'merch Y', oherwydd roeddent yn gweithio ar gyflymderau gwahanol, gan roedd 'merch X' yn gweithio'n gyflymach ac yn gwneud mwy o'r dasg na 'merch Y'. Un cam nesaf posib ar gyfer yr achos yma yw trio i gael plant sy'n gweithio ar yr un cyflymder i rannu geiriadur (gweler atodiad 4). Trwy gael plant sy'n gweithio'r un cyflymder i weithio efo'i gilydd mae'n bosib na fydd y plant yn diflasu efo'r gwaith oherwydd ni fyddent angen aros mor hir i'w partren i orffen edrych ar y tudalen cyn troi dros gan fyddent yn gorffen tua'r un pryd. Hefyd trwy ddefnyddio hyn fel cam nesaf mae'n fwy posib bydd y plant yn gorffen eu gwaith yn lle gwneud braidd ddim fel gwelwyd yn yr achos critigol yma oherwydd nad oedd y ddwy ferch yn gweithio tuag at yr un cyflymder.

Mae model beirniadol Brookfield (2002) yn awgrymu pedwar lens myfyriol beirniadol sef; Profiadau Dysgu Hunangofiannol, Llygaid y Dysgwr, Profiadau ein Cydweithwyr ac yn olaf Llenyddiaeth Ddamcaniaethol. Yn y lens cyntaf mae'r cyfle i gysylltu'r ffordd rydych chi'n dysgu efo'r ffordd roeddech chi wedi cael eich dysgu yn yr ysgol. Trwy ddefnyddio'r lens cyntaf, byddaf yn siarad efo'r plant i weld pam mae problemau rhannu wedi codi a gweld sut allaf i ei ddatrys. Cafodd ymateb tebyg i hyn llawer o effaith arnaf i yn yr ysgol ac o ganlyniad roeddwn i'n gallu gweithio'n galetach ac rwy'n gobeithio bydd yr un canlyniad yn weladwy efo plant byddaf yn addysgu. Bydd defnyddio'r ail lens yn rhoi'r cyfle i gael mewnwelediad i ddealltwriaeth y plant i'r gwaith a weld os mae diffyg dealltwriaeth sydd wedi achosi'r problem rhannu. Hefyd gallwn i gwestiynu pam mae problemau efo cwblhau gwaith a chymhelliant wedi codi, fel digwyddodd yn yr achos critigol yma. Er mwyn ddefnyddio'r trydydd lens byddaf yn siarad efo athrawes a chynorthwyydd y dosbarth er mwyn weld os maen nhw wedi arsylwi problemau tebyg ac i gael adborth am sut i oresgyn y broblem rhannu a welwyd yn yr achos critigol yma. Ac yn olaf, ar gyfer y pedwerydd lens byddaf yn ymchwilio i mewn i'r achos critigol er mwyn weld beth mae llenyddiaeth wedi dweud am y broblem ac unrhyw awgrymiadau am sut i ddatrys y problemau a chafodd eu harsylwi.

Mae adfyfrio'n feirniadol yn ddefnyddiol i gael mewnwelediad i broffesiynoldeb a gwybodaeth am y testun mae unigolyn yn cael diddordeb neu yn gweithio ynddi (Smith, 2011). Bydd modelau adfyfrio beirniadol, fel un Brookfield, yn lliwio fy natblygiad proffesiynol a phersonol. Bydd defnyddio'r model yn sicrhau fy mod i'n cael pedwar cam i gymryd i ceisio datrys unrhyw

broblemau neu ansicrwydd byddaf yn cael pan fyddaf yn dysgu. Hefyd, bydd adfyfyrio'n feirniadol yn helpu fy natblygiad proffesiynol oherwydd byddaf yn gwybod y camau i gymryd i wneud y gorau allan o'r profiad dysgu a hefyd pa fath o gamau dylasai cymryd er mwyn cael gwared ag unrhyw broblemau sy'n codi o fewn y dosbarth.

7. Casgliad

Felly, i gloi, cafodd arsylwi o fewn dosbarth ei ddefnyddio er mwyn dod o hyd i achos beirniadol a chafodd ei ddefnyddio fel yr astudiaeth achos ar gyfer yr aseiniad yma. Y dull arsylwi a chafodd ei ddefnyddio oedd cofnodi ysgrifenedig trwy ddefnyddio ffurflenni nodiadau arsylwi maes a ffurflenni beirniad wedi adfyfyrio (BWA). Trwy ddefnyddio'r dull yma roedd e'n bosib i nodi yn syth unrhyw newidiadau yn ymddygiad y grŵp oedd yn cael ei arsylwi, felly roedd e'n hawdd i weld pryd roedd rhywbeth yn sefyll allan fel achos critigol. Hefyd, roedd y dull yma yn rhoi'r cyfle i nodi'r holl fanylion am pam digwyddodd yr achos critigol (Denscombe, 2014). Ond, mae'n bosib gall yr achos cael ei ddehongli yn anghywir oherwydd mae'r dull yn rhoi'r cyfle i'r arsyllwr rhoi ei farn am pam digwyddodd yr achos (Palaiolgou, 2008).

Trwy gydymffurfio efo rôl yr ymarferydd adfyfyriol yng Nghymru, mae'n rhaid myfyrio'n feirniadol ar y dull arsylwi a chafodd ei ddefnyddio a derbyn syniadau pobl arall ar sut mae'n bosib datblygu neu ddewis dull gwell (Hwb.gov.wales, 2019). Felly, mae'n bosib bydd yna ddull gwell i ddefnyddio er mwyn cael gwell dealltwriaeth am pam digwyddodd yr achos critigol a hefyd i osgoi unrhyw ddehongliad anghywir, fel sy'n bosib efo'r dull arsylwi ysgrifenedig. Hefyd, trwy gysylltu'r dull a chafodd ei ddefnyddio efo'r Safonau Proffesiynol newydd ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth, mae'n bosib adnabod sut i ddefnyddio'r dull i gynyddu datblygiad proffesiynol. Bydd hyn hefyd yn galluogi myfyrio'r dull yn erbyn safonau gweithio effeithiol er mwyn gallu ei ddefnyddio'n fwy llwyddiannus (Hwb.gov.wales, 2019).

Felly, os byddaf yn gwneud arsylwi eto byddaf yn defnyddio'r dull nodiadau ysgrifenedig eto. Er hynny, byddaf yn gwneud ychydig o newidiadau i'r ffordd cafodd yr arsylwi ei wneud, yn enwedig sefyll yn bellach i ffwrdd o'r plant felly nad ydw i'n tynnu ei sylw cymaint â hefyd gofyn mwy o gwestiynau i weld pam mae problemau yn datblygu. Ond, rwyf yn credu bod y manteision o ddefnyddio'r dull yn gorbwyso'r anfanteision oherwydd mae'n bosib bod yn fanwl wrth greu'r nodiadau a gwerthuso'r achos wrth iddo fynd ymlaen.

Rhestr cyfeiriadau

- Bell, J. and Waters, S. (2018). *Doing your research project: a guide for first time researchers*. London: Open University Press, McGraw-Hill Education.
- Bradbury, A. (2019). Rethinking 'Fixed-Ability Thinking' and Grouping Practices: questions, disruptions and barriers to change in primary and early years education. *FORUM*, 61(1), pp.41.
- Brookfield, S. (2002). Using the lenses of critically reflective teaching in the community college classroom. *New Directions for Community Colleges*, 2002(118), pp.31-38.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. and Bell, R. (2011). *Research methods in education*. London: Routledge, pp.456-475.
- Condron, D. (2008). An Early Start: Skill Grouping and Unequal Reading Gains in the Elementary Years. *The Sociological Quarterly*, 49(2), pp.363-394.
- Corpus, J., McClintic-Gilbert, M. and Hayenga, A. (2009). Within-year changes in children's intrinsic and extrinsic motivational orientations: Contextual predictors and academic outcomes. *Contemporary Educational Psychology*, 34(2), pp.154-166.
- Corpus, J. and Wormington, S. (2014). Profiles of Intrinsic and Extrinsic Motivations in Elementary School: A Longitudinal Analysis. *The Journal of Experimental Education*, 82(4), pp.480-501.
- DeMarrais, K. and Lapan, S. (2004). *Foundations for research*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum, pp.69-85.
- Denscombe, M. (2014). *The good research guide*. 5th ed. Berkshire: McGraw-Hill Education, pp.235-255.
- Driscoll, J. and Teh, B. (2001). The potential of reflective practice to develop individual orthopaedic nurse practitioners and their practice. *Journal of Orthopaedic Nursing*, 5(2), pp.95-103.
- ESTYN. (2016). *A report on* [REDACTED]. [Online] Available at: [https://www.estyn.gov.wales/sites/www.estyn.gov.wales/files/documents/\[REDACTED\]](https://www.estyn.gov.wales/sites/www.estyn.gov.wales/files/documents/[REDACTED]) [REDACTED] [Accessed 3 Oct. 2019].
- Guay, F., Chanal, J., Ratelle, C., Marsh, H., Larose, S. and Boivin, M. (2010). Intrinsic, identified, and controlled types of motivation for school subjects in young elementary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 80(4), pp.711-735.
- Harlen, W. and Qualter, A. (2014). *The Teaching of Science in Primary Schools*. 5th ed. New York: Routledge, pp.192-195.
- Heale, R., and Twylcross, A. (2018). What is a case study?. *Evidence Based Nursing*, 21(1), pp.7-8.

Hong, G., Corter, C., Hong, Y. and Pelletier, J. (2012). Differential Effects of Literacy Instruction Time and Homogenous Ability Grouping in Kindergarten Classrooms. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 34(1), pp.69-88.

Hwb.gov.wales. (2019). *Addysgeg ar gyfer dysgu proffesiynol – Hwb*. [online] Available at: <https://hwb.gov.wales/datblygiad-proffesiynol/dull-cenedlaethol-ar-gyfer-dysgu-proffesiynol/addysgeg-ar-gyfer-dysgu-proffesiynol> [Accessed 27. Oct].

Hwb.gov.wale. (2019). *Safonau proffesiynol ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth: Y dull cenedlaethol ar gyfer dysgu proffesiynol – Hwb*. [online] Available at: <https://hwb.gov.wales/datblygiad-proffesiynol/dull-cenedlaethol-ar-gyfer-dysgu-proffesiynol/safonau-proffesiynol-ar-gyfer-addysgu-ac-arweinyddiaeth-y-dull-cenedlaethol-ar-gyfer-dysgu-proffesiynol> [Accessed 27. Oct].

Ireson, J. and Hallam, S. (2001). *Ability Grouping in Education*. London: Sage Publications, pp.17-62.

Jupp, V. (2006). *The SAGE dictionary of social research method*. London: SAGE.

Kanngiesser, P. and Warneken, F. (2012). Young Children Consider Merit When Sharing Resources with Others. *PLoS ONE*, 7(8).

Kelley, L. (2018). Solution Stories: A Narrative Study of How Teachers Support Children's Problem Solving. *Early Childhood Education Journal*, 46(3), pp.313-322.

Kindermann, T. (1993). Natural peer groups as context for individual development: The case of children's motivation in school. *Development Psychology*, 29(6), pp.970-977.

Kutick, P. and Kington, A. (2005). Children's friendships and learning in school: Cognitive enhancement through social interaction? *British Journal of Educational Psychology*, 75(4), pp.521-538.

Lemos, M. and Veríssimo, L. (2014). The Relationships between Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation, and Achievement. Along Elementary School. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 112, pp.930-938.

Lipu, S., Williamson, K. and Lloyd, A. (2007). *Exploring methods in information literacy research*. Wagga Wagga N.S.W.: Centre for Information Studies, Charles Sturt University, pp.49-67.

Llywodraeth Cymru. (2015). *Cwricwlwm i Gyrmu – cwricwlwm am oes*. [online] Available at: <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-02/cwricwlwm-i-gymru-cwricwlwm-am-oes.pdf> [Accessed 12 Oct. 2019].

Malti, T., Gummerum, M., Ongley, S., Chaparro, M., Nola, M. and Bae, N. (2015). "Who's worthy of my generosity?" Recipient characteristics and the development of children's sharing. *International Journal of Behavioural Development*, 40(1), pp.31-40.

- Marin-Restrepo, L., Morales-Maya, C., Guerrero-Teran, G., García-Cardona, A. and Waldron-Toro, J. (2015). Intellibility Assessment in a Square Shaped Preschool Classroom Acording to the Grouping of Children of 3 to 5 Year of Age. *Procedia Manufacturing*, 3, pp.6206-6213.
- Master, A. and Walton, G. (2012). Minimal Groups Increase Young Children's Motivation and Learning on Group-Relevant Tasks. *Child Development*, 84(2), pp.737-751.
- My local school. (2019). [redacted] [online] Available at: <http://mylocalschool.gov.wales/School/6752042?lang=en> [Accessed 12 Oct. 2019].
- Nilsen, E. and Valcke, A. (2018). Children's sharing with collaborators versus competitors: The impact of theory of mind and executive functioning. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 58, pp.38-48.
- Ongley, S. and Malti, T. (2014). The role of moral emotions in the development of children's sharing behaviour. *Developmental Psychology*, 50(4), pp.1148-1159.
- Palaiologou, I. (2008). *Childhood observation*. Exeter: Learning Matters.
- Paulus, M. (2016). Friendship trumps neediness: The impact of social relations and others' wealth on preschool children's sharing. *Journal of Experimental Child Psychology*, 146, pp.106-120.
- Posid, T., Fazio, A. and Cordes, S. (2015). Being Sticker Rich: Numerical Context Influences Children's Social Behaviour, *PLoS One*, 10(11), pp.1-18.
- Rademacher, R., Simpson, D. and Marcdante, K. (2010). Critical incidents as a technique for teaching professionalism. *Medical teacher*, 32(3), pp.244-249.
- Ricard, N. and Pelletier, L. (2016). Dropping out of high school: The role of parent and teacher self-determination support, reciprocal friendships and academic motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 44-45, pp.32-40.
- Seale, C. (2011). *Researching society and culture*. London: SAGE.
- Smith, E. (2011). Teaching critical reflection. *Teaching in Higher Education*, 16(2), pp.211-223.
- Treanor, F. (2010). *Structured observation – An assessment of methodological strengths and weaknesses from two epistemological perspectives*. Open University.
- Tripp, D. (2012). *Critical incidents in teaching*. London: Routledge.
- Weidinger, A., Steinmayr, R. and Spinath, B. (2017). Math grades and intrinsic motivation in elementary school: A longitudinal investigation of their association. *British Journal of Educational Psychology*, 87(2), pp.187-204.
- Yu, J., Zhu, L. and Leslie, A. (2016). Children's Sharing Behaviour in Mini-Dictator Games: The Role of In-Group Favouritism and Theory of Mind. *Child Development*, 87(6), pp.1747-1757.

8. Atodiadau

Atodiad 1.

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

NODIADAU ARSYLWI / MAES

(Cwestiynau wedi eu haddasu o Fletcher Wood (2016))

Dyddiad: 26/9/19
Manylion y wers: Dweud pa dydd oedd e. Dydd lau Ffocws y wers - Ein stepen drws (ardal leol) Paratoi am wneud llun ei hun o'r ardal
Diwylliant ar lawr dosbarth (Ydy'r myfyrwyr yn canolbwyntio ar ddysgu?) Pawb yn canu can i wybod pa ddydd yw hi. Eistedd yn daclus ar y llawr. Defnyddio ffin lolipop i ddewis pwy fydd yn siarad - neb yn gweiddi allan
Amcanion (Oes pwrpas clir i'r wers? Sut mae gweithgareddau'r wers yn hyrwyddo'r pwrpas hwnnw?) Gwybod beth sydd yn ardal Merthyr - gweithgaredd edrych ar lun sy'n cynnwys amrywiaeth o bethau sydd ar gael yn yr ardal. Siarad am yr ardal fel dosbarth gan gynnwys pa nodweddion sydd ar goll o'r llun.
Cyfarwyddyd (Ydy'r myfyrwyr yn glir am beth maen nhw'n ei wneud a sut i'w wneud yn dda?) Siarad efo partner i ddweud beth gallen nhw gweld yn y llun o'r ardal leol. Siarad efo partner wedyn rhannu efo'r dosbarth am beth sydd ar goll yn y llun. Cerdded o gwmpas a dweud beth fyddent yn rhoi yn ei lluniau nhw.
Mynediad a her (Ydy pob myfyriwr yn gallu dilyn y wers? A gaiff pob myfyriwr ei herio?) Sillafu beth gallen nhw gweld ar y llun - grŵp dwi'n arsylwi ddim yn cymryd rhan llawer Gwaith yn cael ei wneud fel dosbarth cyfan felly gall pawb dilyn y wers. Pawb yn cael ei herio trwy orfod sillafu gwahanol eiriau, gorfod meddwl am ei ardal a rhannu efo'r dosbarth beth sydd yn y llun neu beth sydd ar goll.
Asesu Sut mae'r athro yn asesu dealltwriaeth myfyrwyr cyn, yn ystod ac ar ôl y wers? Sut y defnyddir hyn wrth addysgu? Cyn - gofyn beth yw thema'r dosbarth a oedd wedi cael ei chyflawni iddyn nhw ar ddechrau'r wythnos. Yn ystod - gofyn beth maen nhw'n gweld a beth sydd ar goll.
Manylebau / Achosion Beirniadol Oes adegau ac enghreifftiau trawiadol y byddai'n ddefnyddiol eu trafod? Holl grŵp ddim yn cyfrannu llawer a dim yn talu llawer o sylw. Chwarae efo siwmpuri yn lle canolbwyntio. Bachgen yn chwarae efo'i dwylo a ddim eistedd yn daclus ar y carped/edrych o gwmpas y dosbarth yn lle ar yr athrawes/dim yn talu sylw - wedi diflasu? Dim eisiau cymryd rhan? Dim yn mwynhau'r fath yma o dasgau?

Model Beirniad Wedi Adfyfrio (BWA) *Assisted Reflective Conclusions (ARC) Model*

Dyddiad/Date: 26/9/19**Digwyddiad critigol (Ffocws)/Critical incident (focus):** Bachgen ddim yn canolbwyntio.

Profiad/ Experience	
Teimladau/ Feelings <i>Beth yw eich teimladau ynghylch y profiad?</i> <i>"What are your feelings regarding the experience?"</i>	- Teimlais i'n hapus efo sut aeth yr arsylwi gan ffeindiais i ychydig o ddigwyddiadau a all gael eu defnyddio fel digwyddiad critigol. - Ar y dechrau teimlais i fel na fyddwn yn dod o hyd i achos critigol o ganlyniad i'r fath o wers oedd yn digwydd (pawb yn eistedd ar y mat trwy'r gwers) ond erbyn y diwedd roeddwn i'n cael digwyddiad critigol byddwn yn hoffi ymchwilio iddo yn fwy. - Er roeddwn i wedi dod o hyd i ddigwyddiad critigol ar gyfer y wers hoffwn i gael mwy o ddewisiadau ar gyfer y gwersi arall er mwyn sicrhau fy mod i'n cael digwyddiad critigol sydd efo llawer o dystiolaeth a gwybodaeth pan fyddwn yn mynd ymlaen i ymchwilio mewn iddo fwy.
Cofio a Deall/ Remember and Understand <i>"Allwch chi restru elfennau'r achos yng nghyd-destun y dysgu?"</i> <i>"Can you list the aspects of the incident in the context of learning?"</i>	- Cofio mae'n bwysig i sicrhau bod pob plentyn yn wneud rhywbeth er mwyn cadw ei sylw. - Sicrhau bod pob plentyn yn cael ei herio pan mae pawb yn wneud yr un dasg fel dosbarth trwy ofyn cwestiynau agored all pawb ateb neu ofyn cwestiynau i ddim ond un disgybl felly mae pawb yn meddwl am yr ateb. - Pan mae sillafu yn digwydd cael y plant i swnio'r gair allan fel grŵp i herio pawb ac i gadw sylw pawb felly wedyn na fyddent yn dechrau chwarae efo siwmpersi. - Gall rhai plant diflasu efo eistedd ar y mat ar gyfer gwers gyfan felly ni fyddent yn talu sylw na chyfrannu at y wers cymaint
Gwerthuso a dadansoddi/ Evaluate and analyse <i>"Beth y gellid ei gadw yr un fath i sicrhau addysgu a dysgu effeithiol yn y dyfodol?"</i> <i>"What could be kept the same to ensure effective teaching and learning in the future?"</i>	- Deall beth yw rôl yr oedolion arall yn y dosbarth pan mae'r grŵp neu unigolyn yn wneud y dasg er mwyn gweld sut mae'r disgyblion yn ymateb os maen nhw o dan arweiniad neu beidio. - Meddwl am cyfle i gael y blant i symud o gwmpas neu sefyll i fynnu
Casgliadau a chamau gweithredu/ Conclusions and actions <i>"Beth yw eich atebion posibl i'r mater a nodwyd?"</i> <i>"Beth y gellid ei wneud nesaf?"</i> <i>"What are your possible solutions to the issue identified?"</i> <i>"What could be done next?"</i>	- Gan roedd y bachgen wedi colli diddordeb erbyn y diwedd gall sicrhau na fydd y disgyblion yn aros ar y mat yn wneud yr un dasg fel dosbarth cyfan am gymaint o amser oherwydd ni fydd pob plentyn yn cymryd rhan. - Meddwl am gyfleoedd i'r plant sefyll fynnu neu symud o gwmpas tua hanner ffrwd trwy'r wers felly ni fyddent yn diflasu cymaint - Pan mae'n amlwg mae rhywun yn colli sylw gofyn cwestiwn iddyn nhw felly mae'n rhaid iddyn nhw ganolbwyntio a gall unrhyw anawsterau cael ei adnabod. - Os mae'r plant yn dechrau chwarae efo siwmpersi pan nad ydyn nhw'n ei wisgo un ai ddweud wrthyn nhw roi'r siwmpersi heibio neu gymryd y siwmpersi bant ohonyn nhw tan mae'r gweithgaredd wedi gorffen.

Rhif myfyriwr:1904277

Geiriau: 4088

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

	• Sicrhau nid yw'r disgyblion wedi gorffen talu sylw oherwydd nid yw'r gwaith yn ddigon heriol neu fod e'n rhy heriol iddyn nhw pan mae gwaith yn digwydd fel dosbarth cyfan. • Gofyn cwestiynau i blant penodol sydd ddim yn talu sylw felly wedyn mae'n rhaid iddynt gyfrannu a thalu sylw eto.
Y profiad newydd / <i>Transformed experience</i>	

Atodiad 3

NODIADAU ARSYLWI / MAES

(Cwestiynau wedi eu haddasu o Fletcher Wood (2016))

Dyddiad: 26/9/19
Manylion y wers: Tric a chlic - gwaith B's a D's. Grŵp o 5 - 1 bachgen, 4 merch.
Diwylliant ar lawr dosbarth (Ydy'r myfyrwyr yn canolbwyntio ar ddysgu?) Edrych trwy'r geiriadur i ffeindio geiriau. Pawb yn canolbwyntio ac yn helpu ei gilydd ar y dechrau ond wedyn ychydig o'r grŵp yn diflasu/dim yn canolbwyntio.
Amcanion (Oes pwrpas clir i'r wers? Sut mae gweithgareddau'r wers yn hyrwyddo'r pwrpas hwnnw?) Chwilio am eiriau sy'n dechrau efo B neu D yn y geiriadur ac wedyn ysgrifennu nhw. Plant yn glir am beth oedd pwrpas y wers oherwydd roeddent yn gallu mynd ymlaen i edrych am y geiriau yn defnyddio geiriadur.
Cyfarwyddyd (Ydy'r myfyrwyr yn glir am beth maen nhw'n ei wneud a sut i'w wneud yn dda?) Gwybod faint o eiriau a pa fath mae'n rhaid iddyn nhw ffeindio. Gwneud yn dda trwy ffeindio'r geiriau ei hun a chwblhau'r dasg. Gorfod ysgrifennu yn daclus ar y llinellau cywir. Gwybod bod rhaid ffurfio pob llythyren yn gywir
Mynediad a her (Ydy pob myfyriwr yn gallu dilyn y wers? A gaiff pob myfyriwr ei herio?) Herio trwy ddarganfod pa eiriau yw'r rhai cywir yw defnyddio. Rhaid yn cymysgu ei B's a D's felly angen help. Merch yn mynd yn sownd ac yn gofyn am help ar ddiwedd y dasg - ddim yn gorffen y dasg a ddim wedi ychwanegu at y Gwaith am amser eithaf hir.
Asesu Sut mae'r athro yn asesu dealltwriaeth myfyrwyr cyn, yn ystod ac ar ôl y wers? Sut y defnyddir hyn wrth addysgu? Cyn - gofyn os maen nhw'n cofio beth i wneud gan nad oeddent wedi gorffen y dasg yn flaenorol. Athrawes yn gadael nhw i wneud y dasg ar ben ei hun. Athrawes yn gofyn iddynt hanner ffordd trwy'r dasg sut maen nhw'n gwneud. Eistedd ar bwys y bwrdd a rhoi llaw lan i gael yr athrawes i farcio ei gwaith.
Manylebau / Achosion Beirniadol Oes adegau ac enghreifftiau trawiadol y byddai'n ddefnyddiol eu trafod? Merch ddim eisiau ysgrifennu pob gair - dweud bod hi wedi gwneud nhw'n barod pan nad oedd hi.

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

Merch ddim yn sicr o ba eiriau i ysgrifennu - dweud nad oedd unrhyw eiriau defnyddiol ar unrhyw dudalen.

Mwyafrif o'r grŵp yn dechrau breuddwydio - ddim yn canolbwyntio ar y dasg.

Dwy ferch ddim yn rhannu'r geiriadur yn iawn (merch X a Y) - dim yn gallu gweithio trwy'r amser gan fod nhw'n ymladd ac eisiau newid y tudalen.

Merch yn dechrau canu yn lle canolbwyntio ar y gwaith.

Erbyn diwedd y dasg mae mwyafrif o'r grŵp yn stopio canolbwyntio ac yn edrych ar y lluniau yn y geiriadur yn lle.

Atodiad 4

Model Beirniad Wedi Adfyfyrio (BWA) *Assisted Reflective Conclusions (ARC) Model*

Dyddiad/Date: 26/9/19

Digwyddiad critigol (Ffocws)/Critical incident (focus): Dwy ferch ddim yn hoffi rhanu.

Profiad/ Experience	
Teimladau/ Feelings <i>Beth yw eich teimladau ynghylch y profiad?</i> <i>"What are your feelings regarding the experience?"</i>	- Roedd gwneud yr arsylwi yn haws y wers yma gan nad oedd y gwaith yn cael ei wneud fel dosbarth cyfan ond yn ei grwpiau dysgu yn lle. - Mae yna lawer o wahanol elfennau i ymchwilio mewn i ar gyfer yr adolygiad llenyddiaeth efo'r achos critigol yma fel rhannu, cymhelliant a grwpio neu drefn dosbarth. - Roeddwn i'm deimlo fel nad oedd y merched yn cael llawer o ddiddordeb yn y dasg felly nad oeddent yn ffocysu yn llawn ar y dasg.
Cofio a Deall/ Remember and Understand <i>Allwch chi restru'r agweddau ar y profiad dysgu a aeth yn dda?</i> <i>"Can you list the aspects of the learning experience that went well?"</i> <i>Pa elfennau o'r profiad dysgu oedd yn siomedig?</i> <i>"What were the elements of the learning experience that were disappointing?"</i>	- Cofio fe all rhai plant ifanc ffeindio fe'n anodd rhannu pethau oherwydd nid yw e'n rhywbeth naturiol iddyn nhw. - Roedd yr achos critigol wedi digwydd tua diwedd y wers felly efallai bod y plant yn diflasu ar ôl gwneud y dasg am wers gyfan. - Roedd y merched yn gofyn am help oherwydd roeddwn i yna yn ei arsylwi, yn enwedig tuag at ddiwedd y wers pan nad oeddent eisiau rhannu'r geiriadur rhagor (er roedd yr athrawes wedi dweud roeddent yn gwybod sut i wneud y gwaith). - Efallai nid yw'r merched yn gallu gweithio'n dda efo'i gilydd o fewn y grŵp neu ar dasgau penodol
Gwerthuso a dadansoddi/ Evaluate and analyse <i>Beth fyddwch chi'n cadw'r un fath i sicrhau dysgu ac addysgu effeithiol yn y dyfodol?</i> <i>"What will you keep the same to ensure effective teaching and learning in the future?"</i> <i>Beth oedd achos yr elfen siomedig bwysicaf?</i> <i>"What was the cause of the most important disappointing element?"</i>	- Pan fyddaf yn arsylwi ni fyddaf yn sefyll yn rhy agos i'r plant sy'n gwneud gwaith rhag ofn bod nhw'n dechrau gofyn am help yn lle gwneud y gwaith ei hun. - Byddaf dal yn cyfathrebu efo'r plant ond efallai byddaf yn mynd i siarad efo'r grŵp i weld os oes ganddynt unrhyw broblemau hanner ffordd trwy'r dasg. - Byddaf dal yn cadw nodiadau manwl am bopeth rwy'n credu sy'n werthfawr oherwydd mae'n helpu i ddeall yr achos critigol yn well a hefyd i weld sut wnaeth y wers datblygu neu newid wrth iddo fynd ymlaen.
Casgliadau a chymau gweithredu/ Conclusions and actions <i>Beth yw eich atebion posibl i'r materion siomedig a nodwyd?</i> <i>"What are your possible solutions to the disappointing issues identified?"</i> <i>Beth ydych yn mynd i'w wneud nesaf?</i> <i>"What will you do next?"</i>	- Trio cael plant i rannu sy'n gallu gwneud gwaith ar tua'r un cyflymder. - Siarad efo'r plant i weld pam mae'r problemau efo rhannu wedi datblygu. - Sicrhau bod y plant yn fod yn fwy annibynnol trwy beidio bod yn rhy agos fel na allen nhw gofyn am help trwy'r amser. - Edrych ar sut mae'r dosbarth wedi cael ei grwpio a meddwl os bydd e'n fantais i beidio cael y ddwy ferch yn yr un grŵp.
Y profiad newydd / Transformed experience	

Atodiad 5

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

NODIADAU ARSYLWI / MAES

(Cwestiynau wedi eu haddasu o Fletcher Wood (2016))

Dyddiad: 26/9/19
Manylion y wers: Dydd lau Rhif y dydd. Cymysgu lliwiau. Grŵp o 5 - 1 bachgen, 4 merch.
Diwylliant ar lawr dosbarth (Ydy'r myfyrwyr yn canolbwyntio ar ddysgu?) Dosbarth yn helpu cywiro disgybl pan roedd hi wedi ysgrifennu'r rhif yn anghywir. Eistedd yn daclus ar y carped ac yn cyfrannu. Edrych o gwmpas pan maen nhw'n aros am ei dro nhw pan roedd y grŵp yn gwneud gweithgaredd cymysgu lliwiau.
Amcanion (Oes pwrpas clir i'r wers? Sut mae gweithgareddau'r wers yn hyrwyddo'r pwrpas hwnnw?) Athrawes yn dweud bod nhw angen dewis rhif y dydd. Ysgrifennu/adnabod y rhif yn ffurf wahanol e.e. efo numicon, yn arferol, beth yw'r rhif uwchlaw/islaw. Cymysgu lliwiau i weld pa liw mae melyn yn newid i pan mae'r cynorthwydd yn ychwanegu bach o goch.
Cyfarwyddyd (Ydy'r myfyrwyr yn glir am beth maen nhw'n ei wneud a sut i'w wneud yn dda?) Dweud rhif ac ysgrifennu'r rhif ar y bwrdd gwyn digidol. Dechrau efo paent melyn wedyn ychwanegu bach o goch er mwyn i'r paent troi o oren i goch trwy baentio streipiau o'r lliw newydd i weld sut mae'n newid.
Mynediad a her (Ydy pob myfyriwr yn gallu dilyn y wers? A gaiff pob myfyriwr ei herio?) Cyfri o 1-17 ac wedyn yn ôl o 17-0 trwy ddefnyddio ei bysedd. Paentio'n daclus. Defnyddio'r lliwiau cywir.
Asesu Sut mae'r athro yn asesu dealltwriaeth myfyrwyr cyn, yn ystod ac ar ôl y wers? Sut y defnyddir hyn wrth addysgu? Edrych os mae'r plant yn gwybod sut i ffurfio'r rhif. Gofyn os mae'r grŵp yn gwybod pa fath o liwiau yw rhai llachar. Gofyn cyn gwneud y gweithgaredd os ydynt yn gwybod pa liw bydd y melyn yn troi i wrth ychwanegu coch. Athrawes yn gofyn ar ddiwedd y gweithgaredd pa liwiau oedd y melyn wedi newid i - pawb yn dweud oren wedyn coch.
Manylebau / Achosion Beirniadol Oes adegau ac enghreifftiau trawiadol y byddai'n ddefnyddiol eu trafod?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

Holl grŵp yn talu sylw ac yn cyfrannu at y gwaith rhifedd.
Merch yn dechrau chwarae efo'i esgidiau ac edrych o gwmpas pan nid oedd hi'n ateb cwestiwn/cyfri - dechrau symud nôl ac ymlaen yn lle eistedd yn llonydd pan roedd plant arall yn cyfrannu at y gwaith rhifedd.
Pawb yn aros tro i gael y paent ar y dechrau.
Bachgen ddim yn gwrando ar gyfarwyddiadau - dim ond un oedd bod cymysgu ar y tro ond wnaeth e wneud y cymysgu pan nad oedd e'n dro fe.
Merch yn dechrau symud/trio cael y paent pan nad oedd e'n dro hi - efallai yn mynd yn ddiflas/dim eisiau aros
Merch yn dechrau canu i'w hun pan roedd hi'n aros am fwy o baent coch i gael ei ychwanegu.

Atodiad 6

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

Model Beirniad Wedi Adfyfyrio (BWA) *Assisted Reflective Conclusions (ARC) Model*

Dyddiad/Date: 26/9/2019

Digwyddiad critigol (Ffocws)/Critical incident (focus): Bachgen ddim yn gwrandao ar gyfarwyddiadau

Profiad/ Experience	
Teimladau/ Feelings <i>Beth yw eich teimladau ynghylch y profiad?</i> "What are your feelings regarding the experience?"	- Eto yn ystod y wers yma roedd ddigon o achosion critigol posib i ddewis o - Problemau rhannu yn amlwg eto'r wers yma ond efo aelodau gwahanol o'r grŵp - Teimlais i fel roedd ymagwedd y grŵp wedi newid y wers yma oherwydd roeddent yn gweithio efo'r cynorthwydd felly roeddent yn fwy bodlon i wneud gwaith
Cofio a Deall/ Remember and Understand <i>Allwch chi restru'r agweddau ar y profiad dysgu a aeth yn dda?</i> "Can you list the aspects of the learning experience that went well?" <i>Pa elfennau o'r profiad dysgu oedd yn siomedig?</i> "What were the elements of the learning experience that were disappointing?"	- Cofio fod yna problemau amlwg yn y grŵp efo rhannu ar ôl i'r wers mynd ymlaen - Pan mae'r plant yn gwneud gwaith ymarferol, fel cymysgu paent, mae pawb eisiau gwneud y rhan ymarferol trwy'r amser - Roedd y plant yn gwrandao rhan fwyaf o'r amser oherwydd roeddent yn gwneud y dasg yn gywir - Roedd y plant yn diflasu oherwydd roedd y cynorthwydd gorfod ychwanegu'r paent i'r tri grŵp ar amseroedd gwahanol felly roedd y grwpiau gorfod aros ei dro trwy'r amser
Gwerthuso a dadansoddi/ Evaluate and analyse <i>Beth fyddwch chi'n cadw'r un fath i sicrhau dysgu ac addysgu effeithiol yn y dyfodol?</i> "What will you keep the same to ensure effective teaching and learning in the future?" <i>Beth oedd achos yr elfen siomedig bwysicaf?</i> "What was the cause of the most important disappointing element?"	- Digwyddodd y broblem efo rhannu a bidio gwrandao ar gyfarwyddiadau oherwydd roedd y plant yn hoffi gwneud y dasg ymarferol felly roeddent eisiau gwneud pob rhan o'r dasg ei hun yn lle cael rhywun arall i wneud y cymysgu pob yn ail dro - Dal cael y plant i fynd pob yn ail wrth wneud y cymysgu felly maen nhw'n dysgu sut i rannu yn well - Dal cael y plant i orfod aros pan mae'r cynorthwydd yn ychwanegu'r paent i'r plant arall iddyn nhw ddysgu'r pwysigrwydd o aros ei dro
Casgliadau a chamau gweithredu/ Conclusions and actions <i>Beth yw eich atebion posibl i'r materiau siomedig a nodwyd?</i> "What are your possible solutions to the disappointing issues identified?" <i>Beth ydych yn mynd i'w wneud nesaf?</i> "What will you do next?"	- Atgyfnerthu'r ffaith bod rhaid i bawb gwneud y cymysgu pob yn ail dro - Esbonio'r pwysigrwydd o rannu'r cyfrifoldeb o gymysgu'r paent - Gofyn i'r plant cyn ychwanegu'r paent newydd tro pwy yw e felly ni fyddent yn mynd yn erbyn y cyfarwyddiadau - Gofyn i'r plant os ydynt yn gwybod pan ddylen nhw wrando ar gyfarwyddiadau'r oedolyn - Cwestiynu'r plant am ba liw maent yn disgwyl i'w weld nesaf pan maen nhw'n aros i'r cynorthwydd gorffen ychwanegu paent i bawb felly nad ydynt yn diflasu cymaint
Y profiad newydd / Transformed experience	

Atodiad 7

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

NODIADAU ARSYLWI / MAES

(Cwestiynau wedi eu haddasu o Fletcher Wood (2016))

Dyddiad: 26/9/19
Manylion y wers: Dydd lau Creu rhestr o bethau sydd yn yr ardal leol. Grŵp o 6 - 3 bechgyn, 3 ferch.
Diwylliant ar lawr dosbarth (Ydy'r myfyrwyr yn canolbwyntio ar ddysgu?) Pawb yn eistedd yn daclus a ddim ond yn siarad am y dasg. Neb yn talu sylw i'r plant arall sy'n dod i siarad efo'r athrawes. Ar ôl ychydig o amser roedd un ferch yn stopio canolbwyntio. Mwyafrif o'r grŵp ddim ond yn canolbwyntio ar y dasg hyd yn oed pan mae'r athrawes yn gadael nhw ar ben eu hun am ychydig o amser.
Amcanion (Oes pwrpas clir i'r wers? Sut mae gweithgareddau'r wers yn hyrwyddo'r pwrpas hwnnw?) Creu rhestr o beth sydd yn yr ardal leol nad oedd yn y llun welon nhw'n flaenorol. Rhaid i bawb yn y grŵp cynnig syniadau. Athrawes yn ysgrifennu ei syniadau ar fwrdd gwyn felly maen nhw'n gwybod sut i'w sillafu yn gywir. Ysgrifennu rhestr trwy ddefnyddio 5 syniad o'r grŵp wedyn ychwanegu rhai gwahanol ei hun.
Cyfarwyddyd (Ydy'r myfyrwyr yn glir am beth maen nhw'n ei wneud a sut i'w wneud yn dda?) Athrawes yn dweud wrthyn nhw i feddwl am bethau arall. Dweud ei syniadau i'r grŵp a'i sillafu'n gywir trwy swnio allan y geiriau. Gwybod faint o eiriau mae rhaid ysgrifennu a sillafu nhw'n gywir i wneud yn dda.
Mynediad a her (Ydy pob myfyriwr yn gallu dilyn y wers? A gaiff pob myfyriwr ei herio?) Herio trwy orfod meddwl am syniadau sydd ddim wedi cael ei ddweud ac wedyn ysgrifennu'r geiriau yn gywir. Athrawes yn ysgrifennu nhw dros y lle ar y bwrdd gwyn ond rhaid i'r disgyblion wneud yn rhestr daclus. Herio i ffurfio'r llythrennau yn gywir - rhai yn cymysgu B's a D's.
Asesu Sut mae'r athro yn asesu dealltwriaeth myfyrwyr cyn, yn ystod ac ar ôl y wers? Sut y defnyddir hyn wrth addysgu? Mynd i bartneriaid a meddwl am beth nad oedd yn y llun. Sicrhau bod nhw'n gwybod sut i sillafu'r geiriau yn gywir. Sicrhau bod nhw ddim ond yn cynnwys pethau oedd yn berthnasol. Rhoi cymorth/syniadau pan maen nhw'n ffeindio fe'n anodd meddwl am syniadau ei hun. Cywiro ei gwaith ar y diwedd i sicrhau bod nhw wedi sillafu popeth yn gywir.

Manylebau / Achosion Beirniadol

Oes adegau ac enghreifftiau trawiadol y byddai'n ddefnyddiol eu trafod?

Un ferch yn rhoi allan adnoddau a phawb arall yn y grŵp yn ddweud diolch.

Cymryd tro i sillafu geiriau.

Pawb yn codi llaw i fyny i ateb cwestiwn.

Holl grŵp yn gwrando ar y person sy'n siarad.

Dal yn canolbwyntio ar y dasg pan mae'r athrawes yn mynd i weld grŵp arall.

Un ferch yn cymryd fwy o amser/dweud nid yw hi'n gwybod beth mae'n rhaid iddi hi wneud er hi oedd wedi awgrymu mwyafrif o'r syniadau.

Un ferch yn edrych ar beth mae grwpiau arall yn wneud yn lle gwneud gwaith ei hun.

Rhai yn stopio gwneud y dasg pan mae'r athrawes yn gadael y dosbarth ar ôl ychydig o amser.

Un ferch yn gofyn i gael diod yn lle gorffen y dasg ac yn aros ar bwys y sinc yn cael diod

tan mae'r cynorthwyydd yn gofyn iddi hi fynd yn ôl - wedyn yn gofyn i fynd i'r tŷ bach.

Un ferch ddim yn gwneud gwaith os nid yw'r athrawes yn helpu hi - chwarae efo'i gwallt yn lle.

Un ferch yn gofyn i'r athrawes os mae hi wedi cynnwys gair yn ei rhestr yn lle darllen ei rhestr ei hun.

Model Beirniad Wedi Adfyfyrio (BWA) *Assisted Reflective Conclusions (ARC) Model*

Dyddiad/Date: 26/9/2019

Digwyddiad critigol (Ffocws)/Critical incident (focus): Merch ddim yn gwneud ei gwaith

Profiad/ Experience	
Teimladau/ Feelings Beth yw eich teimladau ynghylch y profiad? "What are your feelings regarding the experience?"	- Mae agwedd plant tuag at wneud gwaith yn wahanol pan maen nhw'n gwneud y gwaith efo'r athrawes na pan maen nhw'n gwneud gwaith annibynnol - Roedd mwyafrif o beth cafodd ei arsylwi'r wers yma yn bositif - Roedd pawb yn edrych fel oeddent yn cael cymhelliad uchel tuag at wneud gwaith heb law am y ferch sy'n cael ei nodi yn yr achos critigol - Roedd y ferch yn yr unig aelod o'r grŵp nad oedd yn parhau efo'r gwaith pan roedd yr athrawes yn helpu grwpiau arall felly roeddwn i'n teimlo fel roedd hi'n ddim ond eisiau gwneud y gwaith efo cymorth yr athrawes.
Cofio a Deall/ Remember and Understand Allwch chi restru'r agweddau ar y profiad dysgu a aeth yn dda? "Can you list the aspects of the learning experience that went well?" Pa elfennau o'r profiad dysgu oedd yn siomedig? "What were the elements of the learning experience that were disappointing?"	- Cofio bydd rhai disgyblion ddim ond eisiau gwneud gwaith pan mae'r athro neu athrawes yn ei helpu felly wedyn does dim rhaid iddyn nhw wneud cymaint o'r gwaith - Roedd e'n siomedig i weld roedd y ferch yn gwastraffu amser yn bwrpasol wrth iddi gael diod yn lle ffocysu ar gwblhau'r gwaith - Er bod plant yn gallu cyfrannu llawer wrth wneud gwaith grŵp, nid ydynt o angenrheidrwydd yn mynd y gweithio'r un mor galed pan mae'n rhaid iddyn nhw wneud gwaith ei hun
Gwerthuso a dadansoddi/ Evaluate and analyse Beth fyddwch chi'n cadw'r un fath i sicrhau dysgu ac addysgu effeithiol yn y dyfodol? "What will you keep the same to ensure effective teaching and learning in the future?" Beth oedd achos yr elfen siomedig bwysigaf? "What was the cause of the most important disappointing element?"	- Bydd dal rhaid i'r plant gwneud y gwaith ysgrifenedig ar ben ei hun oherwydd roedd mwyafrif o'r atebion wedi cael ei ysgrifennu ar y bwrdd gwyn gan yr athrawes. - Bydd rhaid i'r ferch deall fod dal rhaid iddi hi wneud gwaith pan mae'r athrawes yn gadael y bwrdd am ychydig fel roedd pawb arall yn y grŵp yn deall - Mae'n bosib roedd y ferch yn credu oherwydd roedd yr athrawes yn gwneud rhywbeth arall roedd hi'n gallu cymryd mantais a gwastraffu amser oherwydd roedd hi'n credu nad fydd unrhyw oedolyn yn sylweddoli/talu sylw ar beth roedd hi'n gwneud.
Casgliadau a chamau gweithredu/ Conclusions and actions Beth yw eich atebion posibl i'r materiaon siomedig a nodwyd? "What are your possible solutions to the disappointing issues identified?" Beth ydych yn mynd i'w wneud nesaf? "What will you do next?"	- Gofyn i'r ferch pam nad oedd hi'n gwneud y gwaith ysgrifenedig er hi oedd y disgybl a chyfrannodd y mwyafrif o'r syniadau - Sicrhau roedd hi'n siŵr o beth roedd rhaid iddi wneud ar gyfer y dasg yn llwyddiannus - Atgyfnerthu'r ffaith bod e'n bwysig bod y gwaith yn parhau hyd yn oed pan mae'r athrawes wedi gadael y grŵp am ychydig o funudau - Cwestiynu pam roedd y ferch yn aros ar bwys y sinc am amser hyr yn lle cael diod gyflym ac wedyn parhau efo gwneud y gwaith

Rhif myfyriwr:1904277

Geiriau: 4088

Yr Athrofa
Addysg a'r Dyniaethau
Education and Humanities

	• Os mae rhywun yn parhau i ofyn i wneud pethau arall, fel cael diod neu fynd i'r tŷ bach, dweud mai'n rhaid gorffen y dasg neu wneud mwy o'r gwaith cyn mynd.
Y profiad newydd / <i>Transformed experience</i>	